BURGER PLATFORM

Van schuldgeld naar bezitgeld

Kaders voor transitie en postgroei

en een financieel mechanisme om dat te bereiken

TransitieGesprek WEAll · Geld voor duurzaamheid

HB

Harmen Bos · Burgerplatform

vrijdag 30 oktober 2026 · online

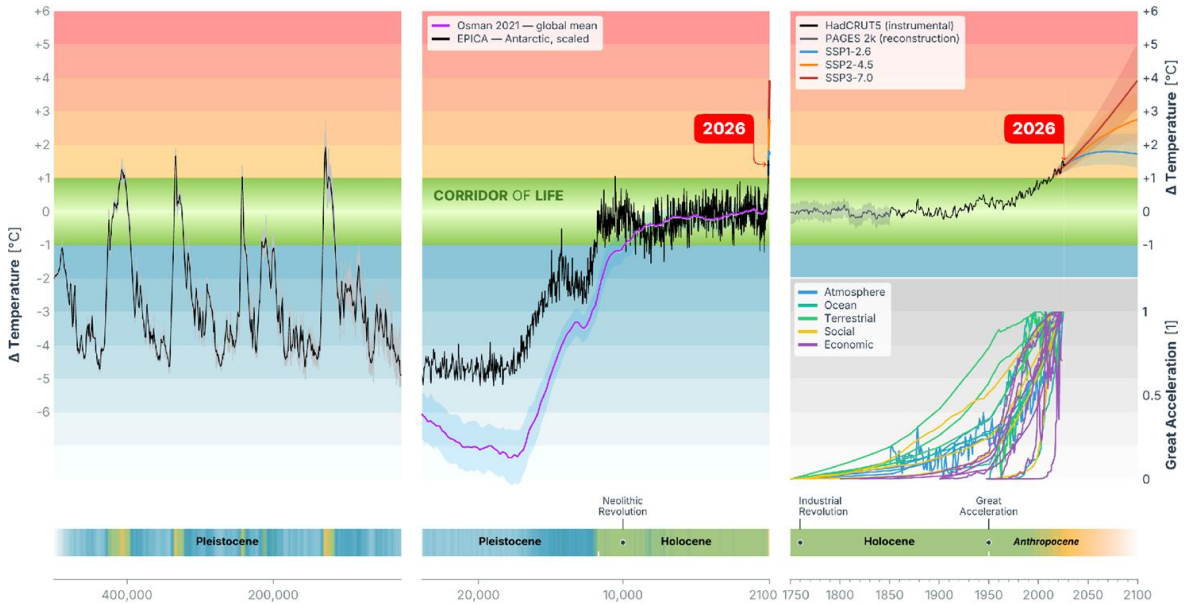
© 2026 Burgerplatform.nl

Voedselbos
Foto: K. Shuyler, Beacon Food Forest (Seattle), CC BY 2.0, via Wikimedia Commons

Randvoorwaarde:

de “Corridor of life” (planetaire grenzen)

Planetary Health Check 2026 (Johan Rockström e.a.)

7 van de 9 planetaire grenzen zijn overschreden, alle zeven bewegen verder de rode zone in

Dit is het randvoorwaardelijke kader en de opdracht aan ons allen: “de Corridor of life”

> *“We are still having a window open to transition, but it’s rapidly narrowing.”*
>
> **Johan Rockström**

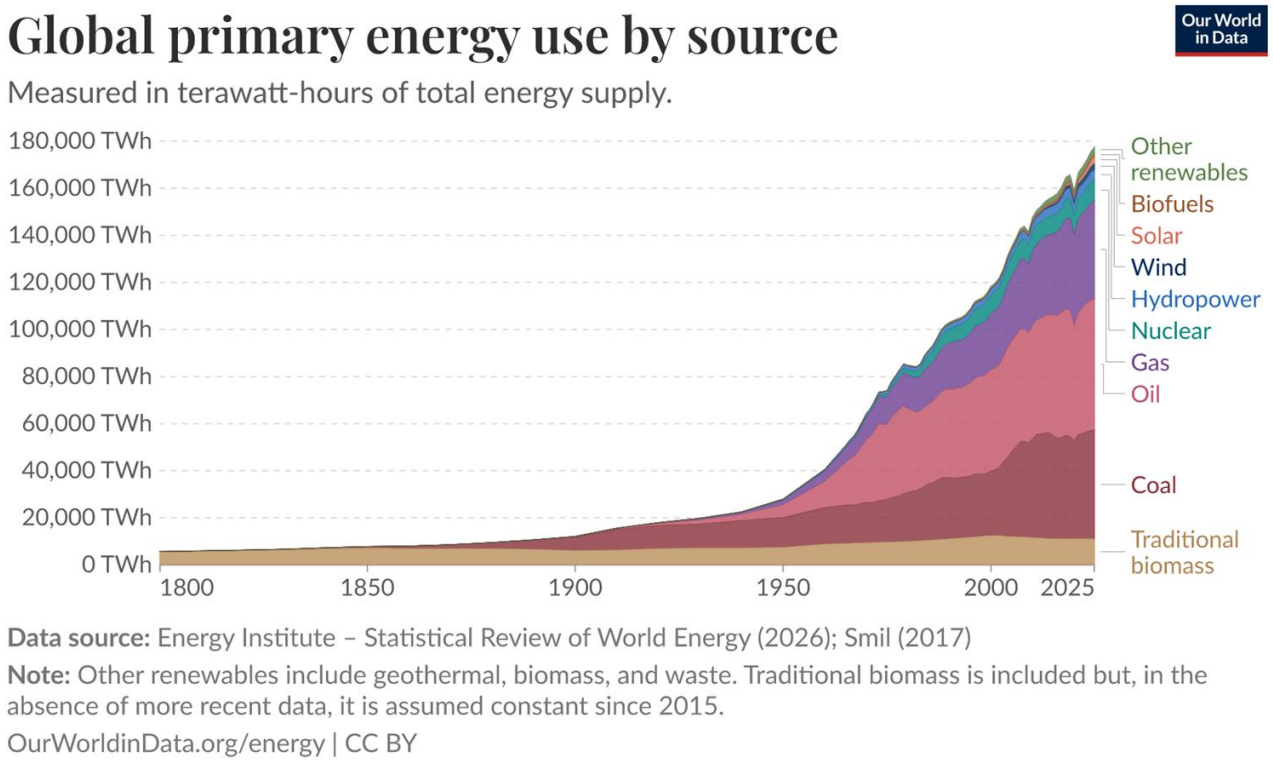
Bron: PBScience/PIK, Planetary Health Check 2026, fig. 1 (Caesar, Sakschewski e.a., Rockström, 2026), doi.org/10.48485/pik.2026.25. Figuur: Globaia. CC BY 4.0, bijgesneden. Video: youtube.com/watch?v=j_lNH2dfbdA

BURGER PLATFORM

© 2026 Burgerplatform.nl

Energietransitie?

Wind en zon vangen stukje groei op

Wereldwijd energiegebruik per bron

Wind en zon groeien snel, maar vangen vooral de groei van de vraag op: wereldwijd bereikten kolen, olie en gas in 2024 en 2025 nog **recordniveaus**.

> Pas in 2025 daalde fossiele stroom voor het eerst licht, onder meer in China; van echte afbouw is nog **geen sprake**.

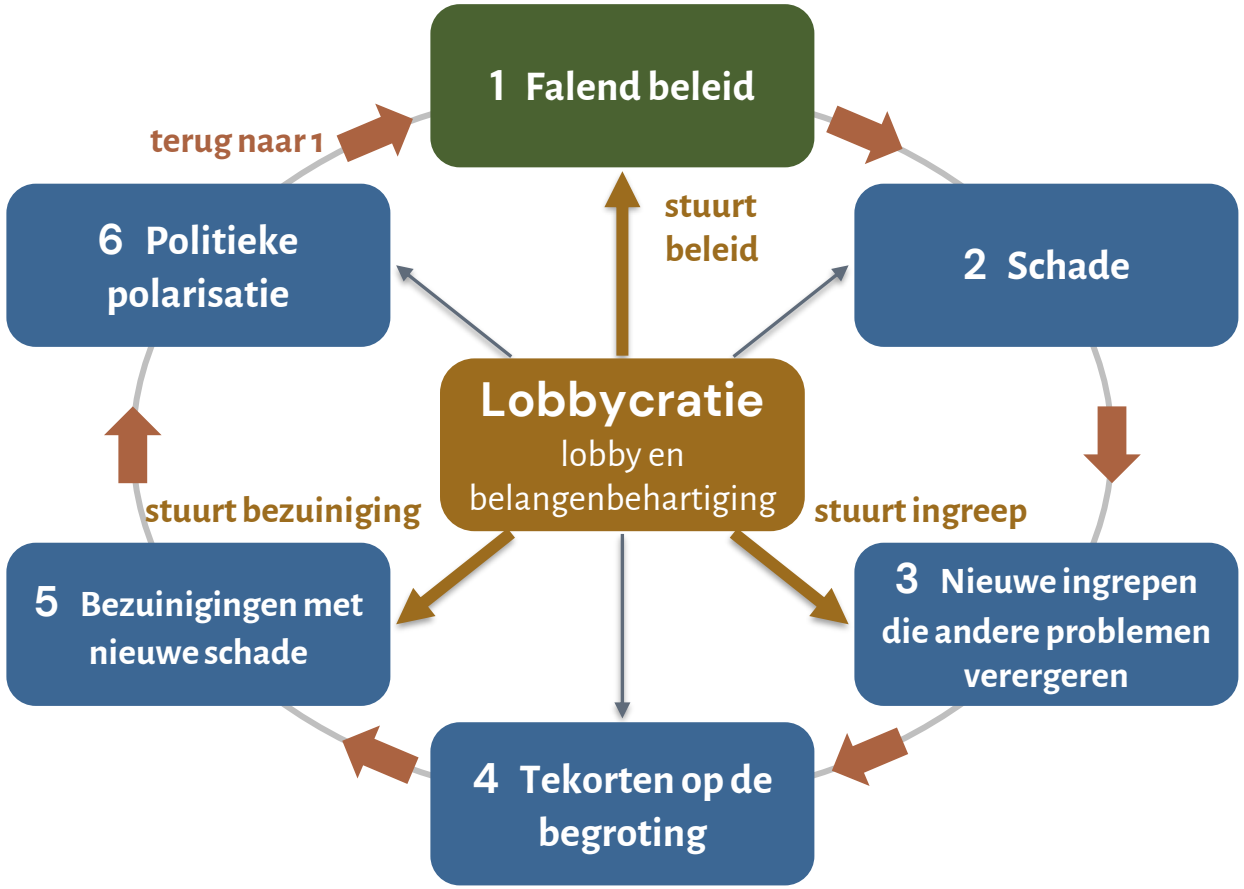
Bron: Our World in Data (2026), op basis van Energy Institute, Statistical Review of World Energy (2026) en Smil (2017); IEA, Global Energy Review 2026; Ember, Global Electricity Review 2026; CREA/Carbon Brief (feb. 2026). CC BY 4.0.

BURGER PLATFORM

© 2026 Burgerplatform.nl

“De wet van behoud van ellende in de politiek”

EEN VICIEUZE CIRKEL

VOORBEELDEN UIT PARLEMENTAIR ONDERZOEK

Toeslagenaffaire

“Een vergissing bij een aanvraag werd al gauw als fraude gezien.” De wetgeving was ‘spijkerhard’.[1]

Groningen-gas

“Gebrekkige schadeafhandeling brengt schade toe aan Groningers.” “Zwalkende versterkingsaanpak is fnuikend voor gedupeerde Groningers.”[2]

Citaten uit de conclusies van de commissies.

Leo Klinkers

“Alleen voor ongeschoolde arbeid en het politieke ambt is nog geen diploma vereist”[3]

[1] Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag, Ongekend onrecht (17 december 2020), Kamerstuk 35510, nr. 2.
[2] Parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen, Groningers boven gas (24 februari 2023), Kamerstuk 35561, nr. 6, conclusies 7 en 8; tweedekamer.nl/groningen/rapport.
[3] Leo Klinkers, Over bekwaamheid en geschiktheid van politieke ambtsdragers (2023), ondertitel van het boek; leoklinkers.nl. Foto: leoklinkers.nl, gebruikt met toestemming.

© 2026 Burgerplatform.nl

Groei én inflatie houden het EU stabiliteitspact overeind

3%
tekort
tekortnorm van het pact

÷

5%
nominale groei
3% groei + 2% inflatie

=

60%
schuld van het BBP
schuldnorm van het pact

VISIE BURGERPLATFORM

Zonder inflatie is er **meer groei nodig** om de schuld op 60% te houden.

Inflatie laat de schuld wegvloeien, maar maakt **spaargeld van burgers minder waard**.

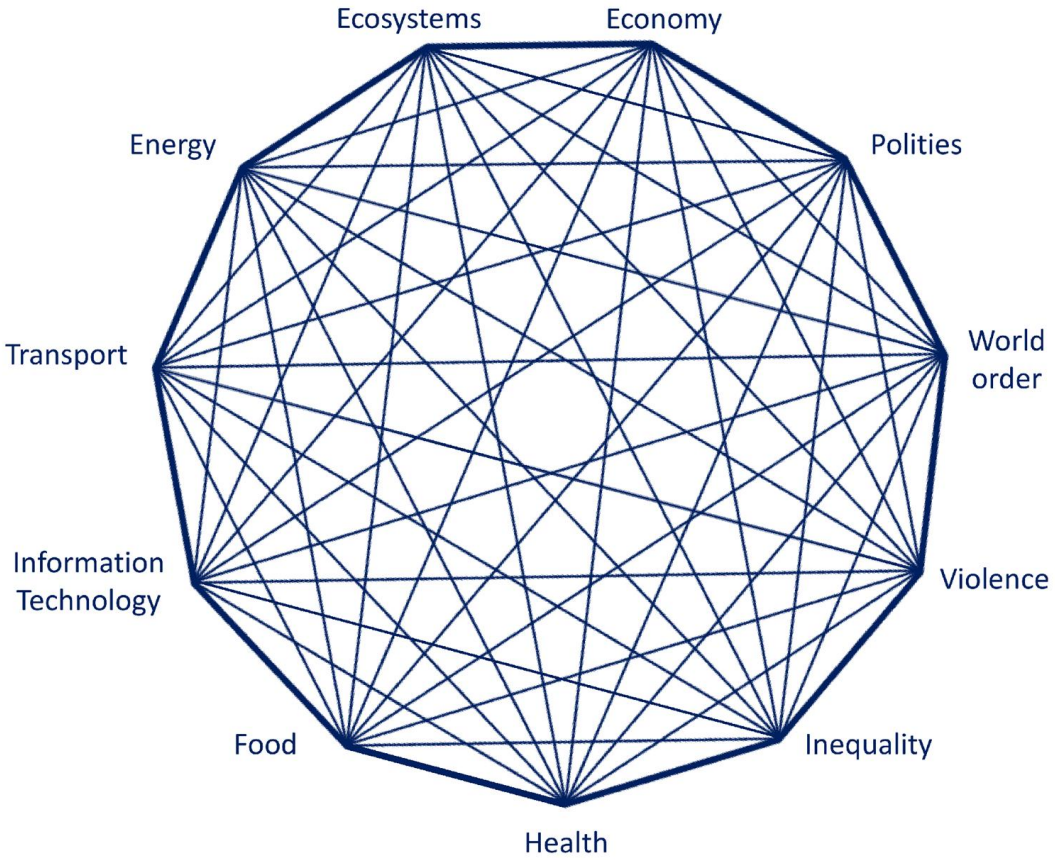
De postgroeidiscussie moet hierover gaan: over het stabiliteitspact, begrotingsdiscipline en fiscale lekkage.

Rekenvoorbeeld: stabiele schuldquote = tekort / nominale groei = 3% / 5% = 60%. Bron: Stabiliteits- en groeipact van de EU (tekortnorm 3% en schuldnorm 60% van het BBP); inflatiedoel ECB 2%. Geldcreatie: zie bijdrage van Martijn van der Linden, TransitieGesprek.

BURGER PLATFORM

© 2026 Burgerplatform.nl

Polycrisis: het systeem kan het niet oplossen

11 mondiale systemen, elk verbonden met elk

VISIE BURGERPLATFORM

> **We wachten al 50 jaar op ander economisch beleid, en het komt niet: het systeem is er niet toe in staat.**

Alle crises hangen samen en versterken elkaar

In het huidige politieke systeem zijn **logica en wetenschap niet leidend**

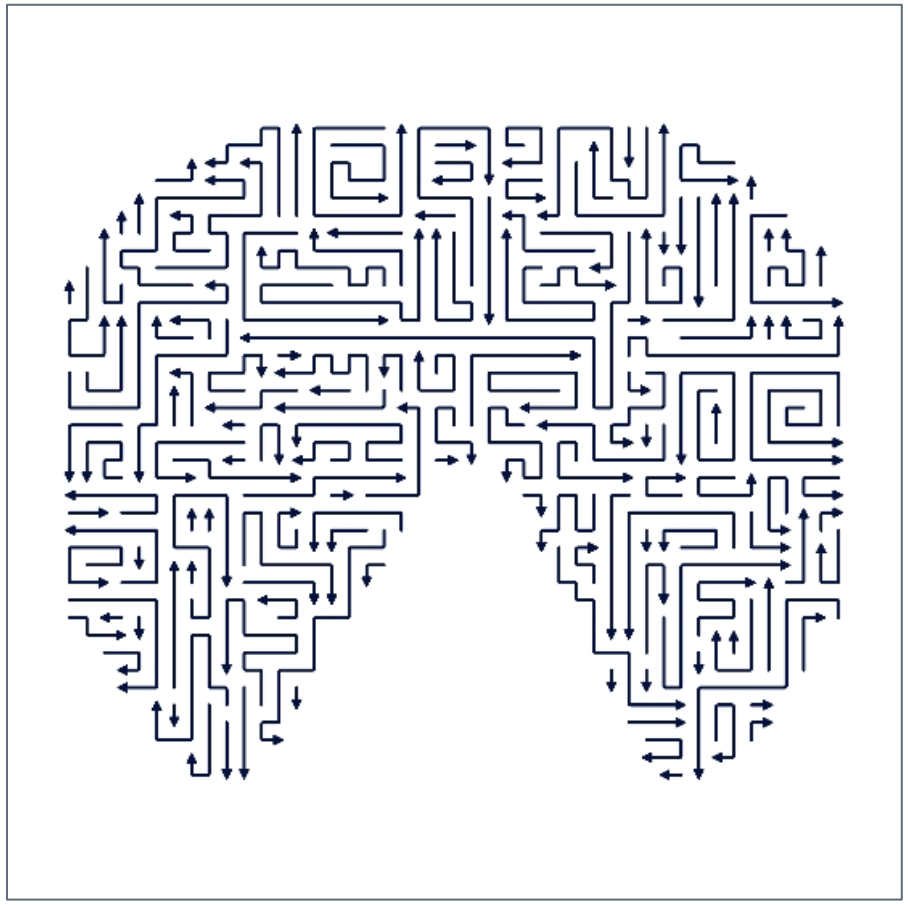
Burgerplatform:
een alternatief democratisch besturingsmodel

Bron: Homer-Dixon, T. e.a., Polycrisis Core Model v3.0: Pathways to the Hope Attractor, Cascade Institute (2026), cascadeinstitute.org/polycrisis-core-model. © Cascade Institute. Club van Rome, Grenzen aan de groei (1972).

BURGER PLATFORM

© 2026 Burgerplatform.nl

De polycrisis als Arrow Puzzle: systemen zijn verbonden

Arrow Puzzle (spel): alles hangt met alles samen

LESSEN UIT DE PUZZEL

1. Je moet kunnen **in- en uitzoomen**. Als je het geheel overziet weet je waar te moet ingrijpen.
2. Wees **snel en voorzichtig tegelijk**, anders bereik je je doel niet op tijd. Dit is een delicate balans.
3. **Het begin is moeilijk**, maar als je op weg bent gaat het steeds makkelijker en sneller.
4. Er is **centrale regie** nodig: optimale coördinatie om op meer plekken tegelijk te werken.
5. Let op de **geitenpaadjes**. Benut deze volledig. Deze zijn voorwaardelijk voor de oplossing.
6. **Korte pijltjes** zie je sneller over het hoofd, maar ze kunnen net zo blokkerend zijn.
7. Je kunt niet op één plek beginnen en van daaruit verder werken: je moet het **hele systeem** in ogenschouw nemen.

© 2026 Burgerplatform.nl

VISIE BURGERPLATFORM

Democratiseer, rationaliseer en draai de dynamiek om.

01

Van privaat naar collectief kapitaalbezit

De rente en winst van geldcreatie en investeringen komen terug bij de gemeenschap in plaats van bij een kleine groep

02

Geld voor wat nodig is

duurzaamheid, zorg, wonen

NU

rente en winst naar private partijen

Kapitaal investeert in wat winst oplevert, niet in wat nodig is. Fossiel is volgens Hickel ongeveer 3 keer winstgevender dan hernieuwbaar, dus blijft de transitie achter.

STRAKS

rente en winst naar het collectief

Fonds Brede Welvaart stuurt op wat nodig is, gemeten met de MKBA.

Visie Burgerplatform; zie burgerplatform.nl. Hickel, J., Climate socialism, jasonhickel.substack.com (15 juni 2025). Foto's (Wikimedia Commons): Eemshavencentrale, Wickey, CC BY-SA 4.0; windpark Anholt, Old Dane, CC BY-SA 4.0.

© 2026 Burgerplatform.nl

Fonds Brede Welvaart

Het antwoord op de vraag:

zo krijgen goede initiatieven geld

Een kapitaalpot, democratisch bestuurd

Zachte leningen en donaties · elk project doorgerekend met MKBA en AI · community valideert data en draagvlak

Partners in de subsidieaanvraag bij Het KIN (KIN Pact netwerksubsidie)

1 **Stichting E4all (Burgerplatform)** penvoerder: netwerkcoördinatie, ICT- en data-infrastructuur	2 **Hogeschool van Amsterdam en Meent Coop** brede welvaart en coöperatieve economie	3 **Stichting Urgenda** toekomstscenario's en praktijkervaring
4 **WEAll Nederland** welzijnseconomie (Wellbeing Economy Alliance)	5 **De Collectieve Beweging** coöperatieve organisatie, brede welvaart in de praktijk	6 **Vrije Universiteit Amsterdam** beleidsevaluatie en MKBA
7 **Universiteit Leiden** duurzaam en inclusief welzijn	8 **Rijksuniversiteit Groningen** namens het Nationaal Netwerk Brede Welvaart: brede welvaart en ongelijkheid	9 **Fontys Hogeschool** lectoraat Duurzame Stedelijke Transformatie

Ook betrokken: CPB, PBL (in tabel 3.1 van de aanvraag genoemd), CBS, TNO, Erasmus Universiteit en het Nationaal Netwerk Brede Welvaart

Bron: Burgerplatform, Fonds Brede Welvaart, burgerplatform.nl (MKBA-methodiek). Partners: aanvraag KIN Pact netwerksubsidie, versie van 26 oktober 2026 (voor indiening).

BURGER PLATFORM

© 2026 Burgerplatform.nl

NOORS VOORBEELD

Wat als we het Noorse voorbeeld hadden gevolgd?

De Algemene Rekenkamer berekent: een fonds naar het voorbeeld van het Noors staatsfonds (oliefonds), met alle aardgasbaten sinds 1966, was op 1 januari 2022 **536 miljard euro** waard

16 tot 21 mld

per jaar bij 3 tot 4% onttrekking uit een fonds van 536 miljard (scenario)

Bij 3 tot 4% per jaar levert dat 16 tot 21 miljard euro per jaar op

Dit is een rekenvoorbeeld, geen voorspelling

Gaswinning Slochteren, 1963

Noors gasplatform Troll A

536

miljard euro

Fonds naar voorbeeld van het Noors staatsfonds, per 1 januari 2022, scenario Algemene Rekenkamer

Bron: Algemene Rekenkamer, Actualisatie scenario's aardgasbaten 1966-2021 (2022), rekenkamer.nl; Burgerplatform, Wat als Nederland het Noorse voorbeeld had gevolgd, burgerplatform.nl/a/wat-als-nederland-het-noorse-voorbeeld-had-gevolgd. Berekening: 3 tot 4% van 536 miljard (de Rekenkamer rekent zelf met 4% onttrekking). Foto's (Wikimedia Commons): Troll A, Øyvind Knoph Askeland/Norsk olje og gass, CC BY-SA 2.0; Slochteren 1963, Joop van Bilsen/Anefo, Nationaal Archief, CC0.

© 2026 Burgerplatform.nl

Wat kun je elk jaar ermee doen? Een rekenvoorbeeld bij 16 mld per jaar

16 mld per jaar is de onderkant van het Noorse scenario. **Illustratief scenario, geen toezegging.**

Regeneratieve landbouw en natuurherstel

63.000 ha

grond per jaar voor 6 mld (ca. €95.000 per ha): ca. 3,5% van alle landbouwgrond

In de praktijk over meer jaren: jaarlijks wisselt ca. 34.000 ha van eigenaar

Woningen isoleren bij energiearmoede

270.000

woningen per jaar voor 8 mld (ca. €30.000 per woning)

254.000 huishoudens hebben een laag inkomen én een slecht geïsoleerde woning: evenveel in 1 tot 2 jaar

Wind op zee in collectief bezit

0,8 GW

windpark op zee per jaar voor 2 mld (ca. €2.566 per kW, excl. net op zee): ca. 2,9 TWh stroom per jaar

Zo bezit de Deense staat 50,1% van windparkbouwer Ørsted

Als zachte leningen komt een deel terug: dan kan het fonds meer doen (niet doorgerekend)

Bron: 16 mld is 3% van 536 mld (Algemene Rekenkamer 2022, zie dia 17). Kadaster/WUR, Kwartaalbericht agrarische grondmarkt 2025 (gem. €95.400/ha landbouwgrond; 33.900 ha verkocht in 2025); CBS Landbouwtelling (ca. 1,8 mln ha landbouwgrond); TNO/CBS 2026, Energiearmoede in Nederland (503.000 huishoudens in 2025, voorlopig; 254.000 laag inkomen en slecht geïsoleerd); isolatie €18.000 (Nationale Prestatieafspraken, Whitepaper 2024) tot €45.000 (indicatie commerciële aanbieder), middenwaarde €30.000 is eigen aanname. PBL, Advice offshore wind tender 2026 (16-01-2026): €2.566/kW investering en 3.703 vollasturen (IJmuiden Ver Gamma-A); Ørsted, prospectus 15-09-2025 (Deense staat 50,1%).

BURGER PLATFORM

© 2026 Burgerplatform.nl

Rationalisatie: Wat is een MKBA?

Een maatschappelijke kosten-batenanalyse zet alle effecten van een maatregel voor de samenleving op een rij en vergelijkt die met het nulalternatief: wat er gebeurt zonder de maatregel.

IN ZES STAPPEN

1	2	3	4	5	6
Probleem en alternatieven	**Effecten in kaart**	**Kwantificeren**	**Waarderen in euro's**	**Contant maken**	**Saldo en gevoeligheid**
vergelijk met het nulalternatief	ook zonder marktprijs	hoeveel, voor wie, wanneer	waar dat kan	alles naar één basisjaar	onzekerheden doorrekenen

WAT TELT MEE

- Financiële kosten en baten
- Milieu en klimaat
- Gezondheid en veiligheid
- Natuur en landschap
- Werkgelegenheid, alleen als die echt extra is

Wat niet in euro's kan, komt als indicator ernaast in beeld, bijvoorbeeld voor natuur.

ZO DOET BURGERPLATFORM HET

Open source: rekenmodellen en bronnen zijn openbaar

Drilldown: van elk totaal terug naar de brondata

Standaarden: Algemene leidraad MKBA (CPB/PBL) en de MKBA-werkwijzers van het Rijk

Milieu in euro's: Handboek Milieuprijzen (CE Delft)

Bronnen: G. Romijn en G. Renes (2013), Algemene leidraad voor maatschappelijke kosten-batenanalyse, CPB/PBL, cpb.nl/publicatie/algemene-leidraad-voor-maatschappelijke-kosten-batenanalyse (stappenplan: hoofdstuk 4); Rijkswaterstaat, Steunpunt Economische Expertise, Werkwijzers MKBA (o.a. Werkwijzer MKBA bij MIRT 2024, Werkwijzer MKBA's op het gebied van milieu), rwseconomie.nl/werkwijzers; CE Delft (2023), Handboek Milieuprijzen 2023, ce.nl/publicaties/handboek-milieuprijzen-2023; Burgerplatform, eigen werkwijze, burgerplatform.nl.

© 2026 Burgerplatform.nl

Inclusief rekenmodel

Een multidisciplinaire aanpak: geen enkel vak ziet het hele systeem.

Natuur en materie

natuurkunde, scheikunde, ecologie: **grenzen van de planeet**

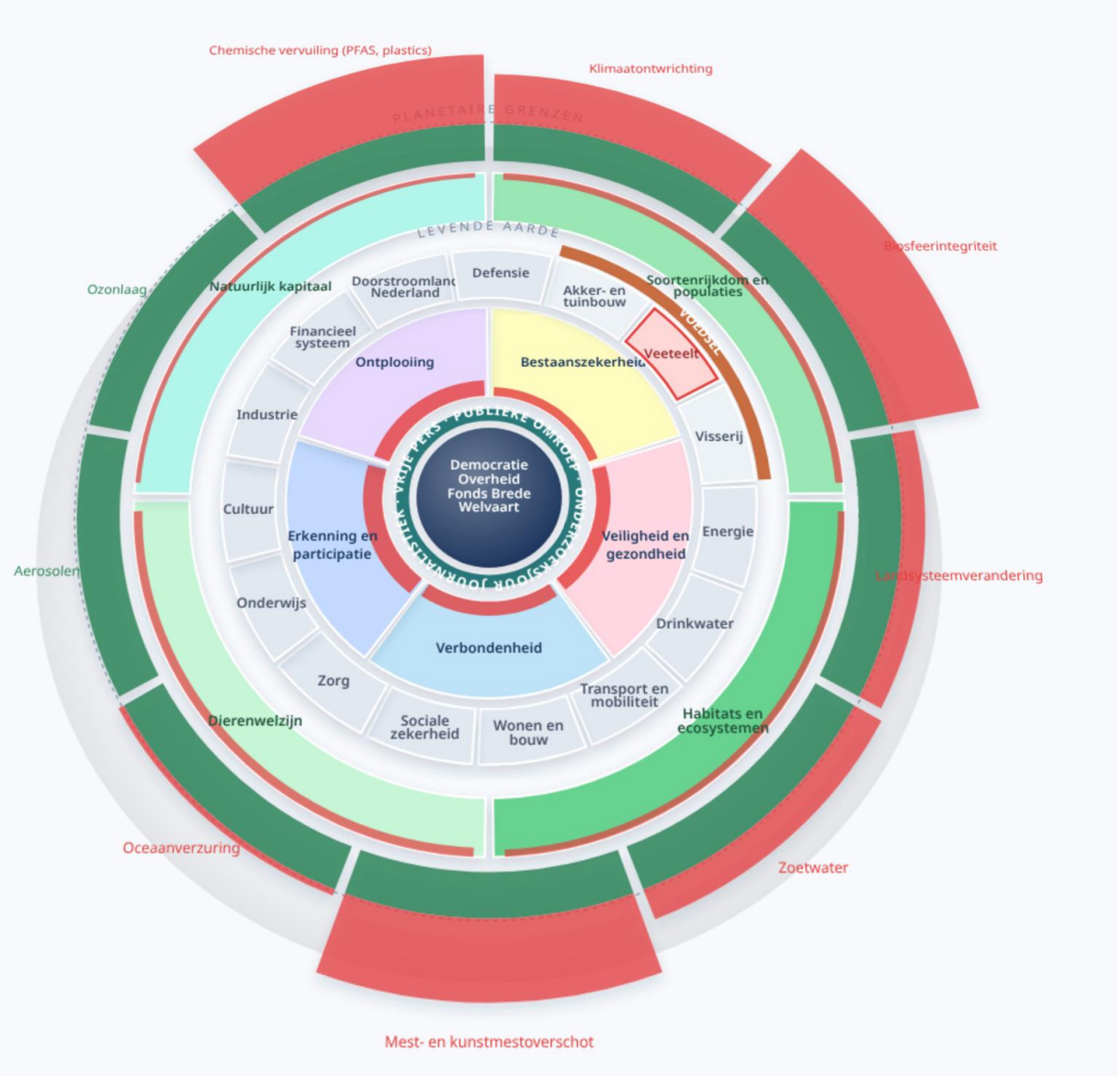
Mens en samenleving

sociologie, psychologie, economie: **gedrag en instituties**

Bestuur

bestuurskunde: **beleidswetenschap die dit verbindt**

Van binnen naar buiten: democratie, mens, systemen, levende aarde, planetaire grenzen.
Ingrijpen bij de systemen, aan de bron.

Bron: Burgerplatform, Brede Welvaart bovenaanzicht, burgerplatform.nl/bw3d/index.html (eigen werk). Burgerplatform: MKBA-database met bronnen en rekenmodellen, burgerplatform.nl

BURGER PLATFORM

© 2026 Burgerplatform.nl

Besluiten op meerdere dimensies: luchtvaart

Een multicriteria-analyse (MCA) zet de effecten van elk scenario naast elkaar, ook zonder ze in euro’s om te rekenen; de MKBA is één van de kolommen. De wetenschap is al oud: Roy (ELECTRE, 1968), Keeney en Raiffa (1976), Saaty (AHP, 1980).

Scenario t.o.v. 500.000 vluchten	Welvaart: MKBA-saldo	Klimaat (CO2)	Geluid en gezondheid	Overheids-financiën	Werk en bereikbaarheid
Ongewijzigd beleid: 500.000 (nulalternatief)	**0 = referentie** rijen 2-4: verschil hiermee	**schade €987-2.877 mln** 10,5 Mt × €94-274 per ton CO2 (2025)	**schade €161-557 mln** hinder 163.688 pers. + NOx Schiphol	**accijns gemist €1,4-1,8 mld** btw: bedrag onbekend	banen: niet gekwantificeerd; 255 directe bestemmingen (SEO i.o.v. IenW, 2024)
Plafond 460.000 (SEO 2025)	▲ **+3 tot +150**	▲ +90 tot +210	▲ +30 tot +40; ca. 1.800 minder ernstig gehinderden	niet gekwantificeerd	niet gekwantificeerd
Krimp 251.000, alleen plafond	**± −1.386 / −600 / +217**	▲ +12 / +313 / +794; vertrek-CO2 −25 tot −31%	▲ +71 tot +155; geluid −2,3 tot −2,6 dB	▼ belastingen −345 / −262 / −185	▼ frictie −218 / −81 / 0; zakelijk −87 / −49 / −36
Krimp 251.000, plafond plus heffing	**± −526 / +260 / +1.077**	▲ als alleen plafond	▲ als alleen plafond	heffing: ca. +860 naar NL	▼ als alleen plafond

Huidige kosten van niets doen, per jaar (bandbreedte): schade €1,1-3,4 mld (klimaat + hinder + NOx) en gemiste accijns €1,4-1,8 mld (2019 zonder gedragseffect: €2,36 mld); btw onbekend. Schade en belasting zijn verschillende soorten posten en niet zonder meer op te tellen.

▲ gunstig / ▼ *ongunstig t.o.v. nulalternatief volgens de bron; ± teken onzeker. Rijen 2-4: mln €/jaar in 2030, laag / midden / hoog. Geen weging, geen eindoordeel.*

Bronnen: Roy (1968), ELECTRE, RIRO 2(8); Keeney en Raiffa (1976), Wiley; Saaty (1980), AHP, McGraw-Hill; Rijkswaterstaat, Werkwijzer MKBA bij MIRT; CPB/PBL (2022), MKBA en brede welvaart; KIN/NWO (2026). Nulalternatief: CBS (2025), uitstoot luchtvaart 2024; CPB/PBL (2025), WLO2025 efficiënte CO2-prijzen per 2026, tabel 2.1 (prijspeil 2021); To70/RIVM BR-2024 (2026), ernstig gehinderden; CE Delft (2023), Handboek Milieuprijzen en Afbouw vrijstelling accijnzen; Kamerstuk 31936 nr. 521 en MvT Wet vliegbelasting 2019 (btw); SEO (2025), Monitor netwerkkwaliteit, i.o.v. IenW. Scenario’s: SEO (2025); Burgerplatform, doorrekening WTL-scenario (2026, niet onafhankelijk getoetst). URL’s en rekenregels in de notities.

BURGER PLATFORM

© 2026 Burgerplatform.nl

Waar zit het geld? Regelingen en belastingparadijs

Een negatieve beoordeling betekent niet dat een regeling nutteloos is; opbrengsten zijn ramingen en een politieke keuze.

€167 mld

minder belasting in 2025 door fiscale regelingen, ruim 40% van de inkomsten

€12,5 tot 35 mld

per jaar te winnen door hervorming (ambtelijke raming): **mogelijke bron voor het Fonds Brede Welvaart**

7e

plaats van Nederland op de ranglijst van belastingparadijzen; andere landen lopen zo'n $50 mld per jaar mis (kabinet betwist dit)

Geld van andere landen, geen bron voor het fonds

Volgens een ambtelijk rapport (2025) werkt een groot deel van de fiscale regelingen niet goed; hervormen levert tot €35 mld per jaar op.

Scenario: had de overheid de afgelopen 10 jaar elk jaar €12,5 tot 35 mld minder laten liggen en daarmee schuld afgelost, dan was de staatsschuld nu **€125 tot 350 mld lager** en was er jaarlijks ongeveer **€3 tot 9 mld minder rente** te betalen (bij 2,5% rente). Dat geld was nu vrij voor andere doelen.

Scenario: rekenvoorbeeld, geen vastgesteld feit: eenvoudige som zonder rente-op-rente, alle extra opbrengst naar aflossing, 2,5% rente. Rente op de staatsschuld is in 2026 totaal €9,5 mld.
Bronnen: Ministerie van Financiën, ambtelijk rapport Kansen voor lagere tarieven en beter beleid, 30 juni 2025 (Eerste Kamer, 31 okt 2025), p. 6, 9, 53; Miljoenennota 2026; Tax Justice Network, Corporate Tax Haven Index 2024; EU Tax Observatory, Global Tax Evasion Report 2024 (data 2018-2020) en kabinetsreactie (Van Rij, jan. 2025).

© 2026 Burgerplatform.nl

BURGER PLATFORM

COÖPERATIEVE ECONOMIE

Word partner van Burgerplatform

Samen beheren wat van ons allemaal is **(commons)**

We hebben een nieuw en moderne structuur nodig om tot beleid en besluitvorming te komen. Het huidige stelsel functioneert niet. nu komt de tijd van de consequenties en kunnen we niet meer wegkijken. Dat vraagt om collectieve actie van burgers, NGO's, wetenschap en journalistiek.

DENKERS ACHTER DEZE GEDACHTE: IDEEËN WAAROP WE VOORTBOUWEN

David Van Reybrouck
"Wij koloniseren de toekomst en het noordelijke halfrond heeft daarin een verpletterende verantwoordelijkheid."

Jason Hickel
"In reality, the main thing that distinguishes capitalism is that it is fundamentally undemocratic."

Jeremy Lent
"...core values of power and exploitation that have formed the basis of today's global capitalist ethos."

\+

Doe mee: valideer data · deel kennis · stuur mee

dialoog@burgerplatform.nl · 06 533 879 66

Quotes: David Van Reybrouck, De kolonisatie van de toekomst. Leven aan de vooravond van de klimaatcatastrofe, 50e Huizingalezing, Leiden, 12 december 2021 (De Bezige Bij, 2022); ingekorte tekst in De Morgen, 13-12-2021. Jason Hickel, 'Climate socialism', 15-06-2025, jasonhickel.substack.com/p/climate-socialism. J. Lent, The Patterning Instinct (2017), hfst. 16; 'Our Values Will Decide Our Destiny', Resilience.org, 10-07-2017. Burgerplatform is open source; iedereen kan bijdragen.
Foto's: Elena Ternovaja (Van Reybrouck), CC BY-SA 3.0; AnaGuterres (Hickel), CC BY-SA 4.0; Jeremy Lent (Lent), CC BY-SA 4.0; Wikimedia Commons, bijgesneden.

BURGER PLATFORM

© 2026 Burgerplatform.nl

Duurzame energie?
Ruim een derde is biomassa

34% van onze hernieuwbare energie is biomassa

Ruim een derde (34%) van onze ‘hernieuwbare’ energie is **biomassa**, vooral biobrandstof en hout.[1]

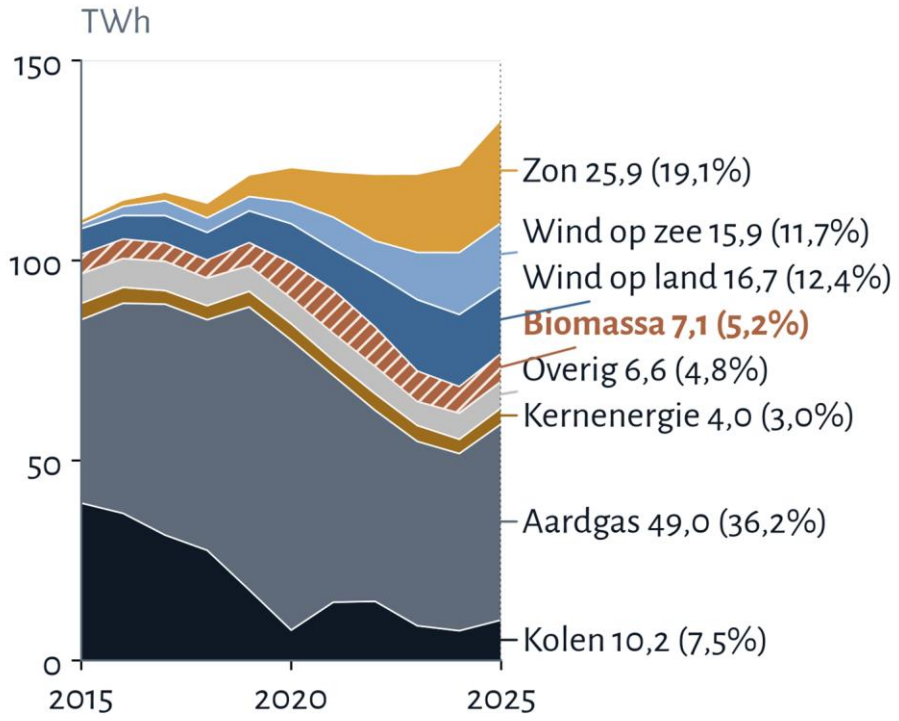
Bij de schoorsteen: zoveel CO2 als kolen

Per kWh stoot houtstook bij de schoorsteen **evenveel of meer CO_2** uit dan kolen, o.a. doordat hout veel vocht bevat.[2] Het netto klimaateffect hangt af van hoe snel het bos terugkomt.

In de boekhouding: telt als nul

In de VN-klimaatboekhouding telt die uitstoot in de energiesector **als nul** en hoort hij bij het land van oogst, waar hij vaak niet of onvolledig meetelt.[3]

Stroomproductie in Nederland per bron[4]

[1] CBS, Hernieuwbare energie in Nederland 2025 (voorlopige cijfers, juni 2026); biomassa 137 van 401 PJ.

[2] Chatham House, Brack (2017), Woody Biomass for Power and Heat: Drax 965 tegenover kolen 856 kg CO2 per MWh.

[3] UNFCCC/IPCC-rapportageregels (Kyoto, Parijs); Searchinger et al., Science 326 (2009); Chatham House (2017).

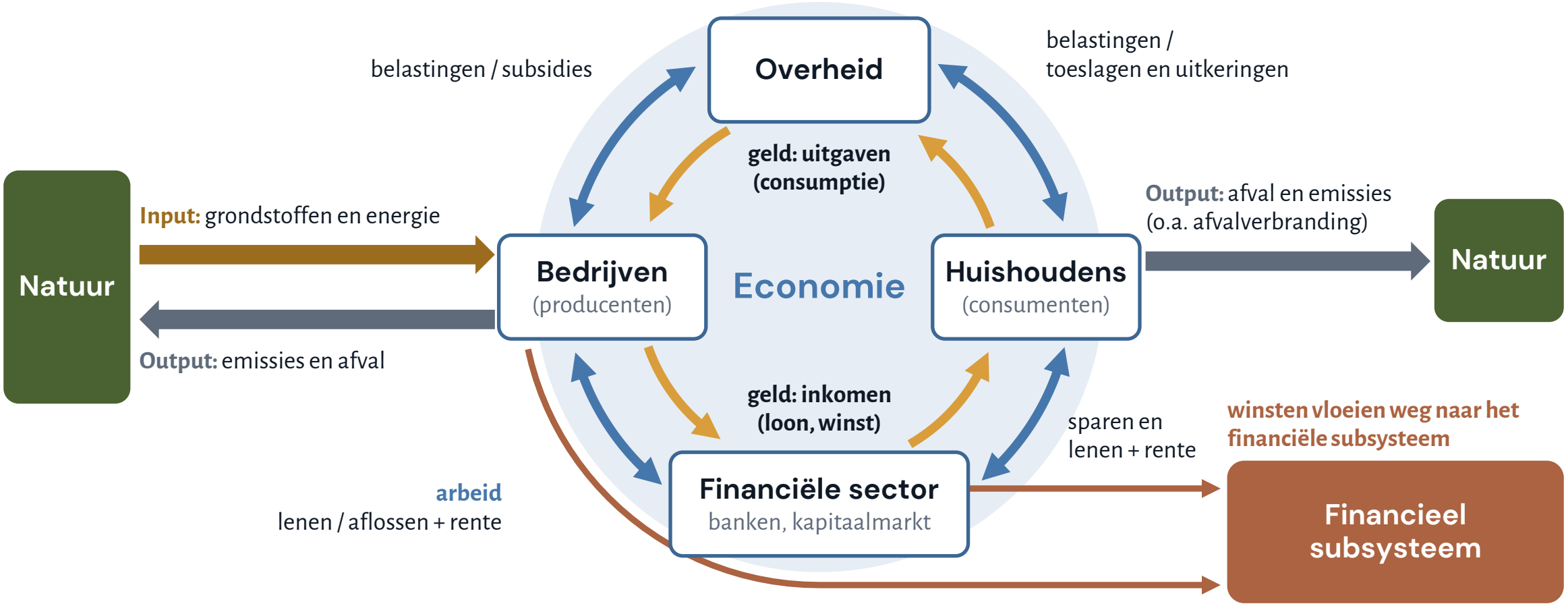
[4] CBS StatLine 86266NED (bruto productie, 2015-2025; 2024-2025 nader voorlopig) en 82610NED (wind op land/zee), cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/86266NED; TWh en aandeel 2025.

BURGER PLATFORM

© 2026 Burgerplatform.nl

Het model van de economie

Producenten en consumenten ruilen goederen, diensten, geld en arbeid. De natuur levert de input en neemt de output op.

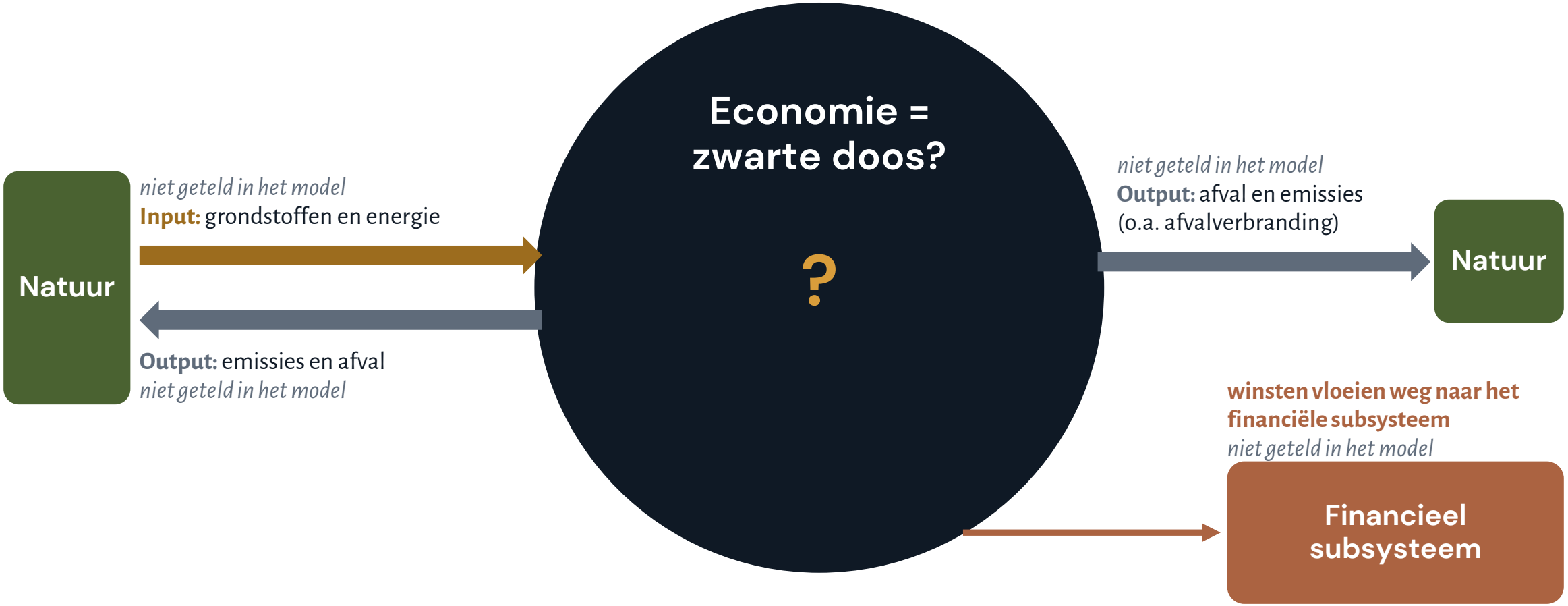

Schematische weergave door Burgerplatform

© 2026 Burgerplatform.nl

De zwarte doos

Alleen zichtbaar: grondstoffen en energie erin, afval en emissies eruit. Een destructief proces, omdat het niet circulair is.

Schematische weergave door Burgerplatform

© 2026 Burgerplatform.nl

Het groeimodel stuurt op ineenstorting

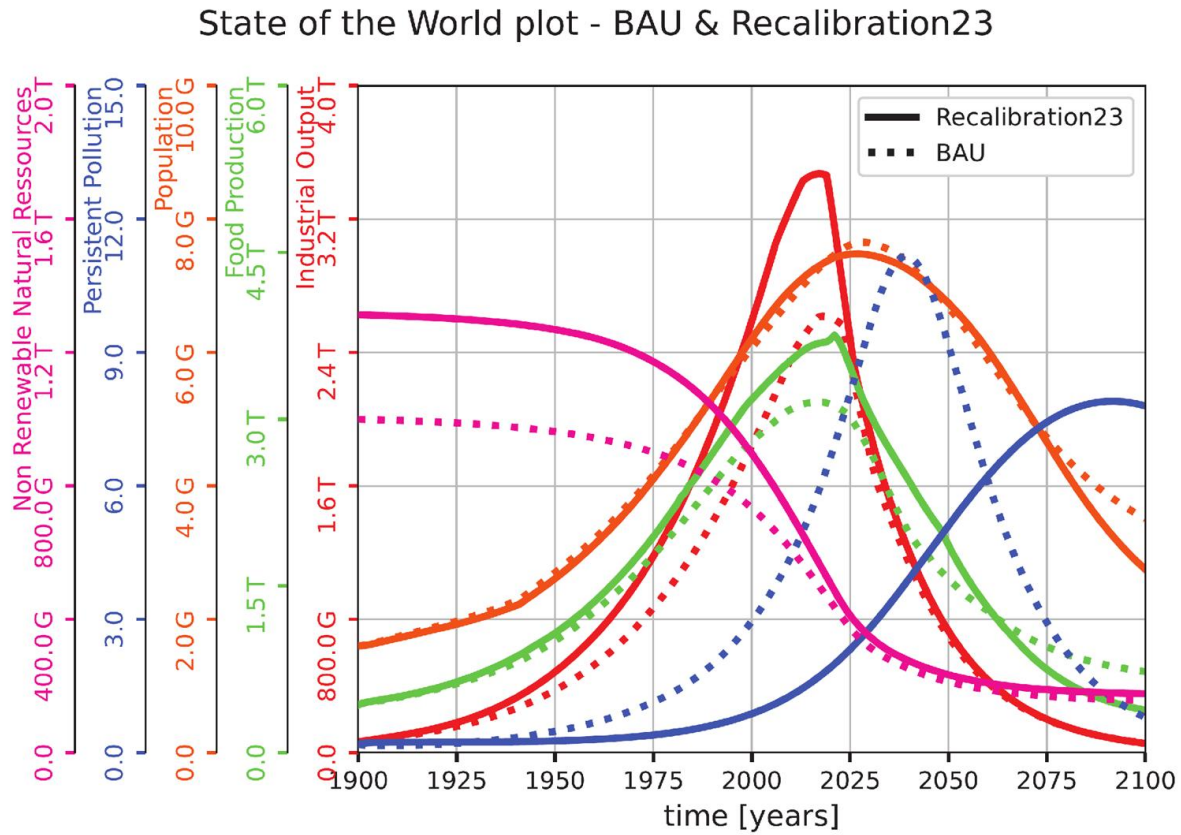
De Club van Rome had gelijk: eindeloze groei past niet binnen de grenzen van de planeet

Britse actuarissen (IFoA en Universiteit van Exeter, 2025) waarschuwen voor catastrofale risico's bij huidig beleid.
Na WO II waren we met 2.5 miljard mensen. Nu 8 miljard.
Verwachting: we gaan terug naar 4 miljard in 2050 bij huidige beleid. Voedselschaarste door misoogsten zijn belangrijkste reden.

50%

mogelijke daling mondiaal BBP, 2070-2090 (risicoscenario)

Planetary Solvency, 2025

World3-model, opnieuw afgesteld op data tot circa 2020: industriële productie piekt rond 2020-2025, bevolking rond 2030, daarna daling (modelscenario, geen voorspelling)

Bron: Institute and Faculty of Actuaries en University of Exeter, Planetary Solvency (2025), actuaries.org.uk/planetary-solvency. Club van Rome: Grenzen aan de groei (1972). Grafiek: Nebel, A., Kling, A., Willamowski, R. & Schell, T. (2023), Recalibration of limits to growth: An update of the World3 model, Journal of Industrial Ecology, doi.org/10.1111/jiec.13442, CC BY 4.0.

© 2026 Burgerplatform.nl

Biodiversiteit staat onder druk

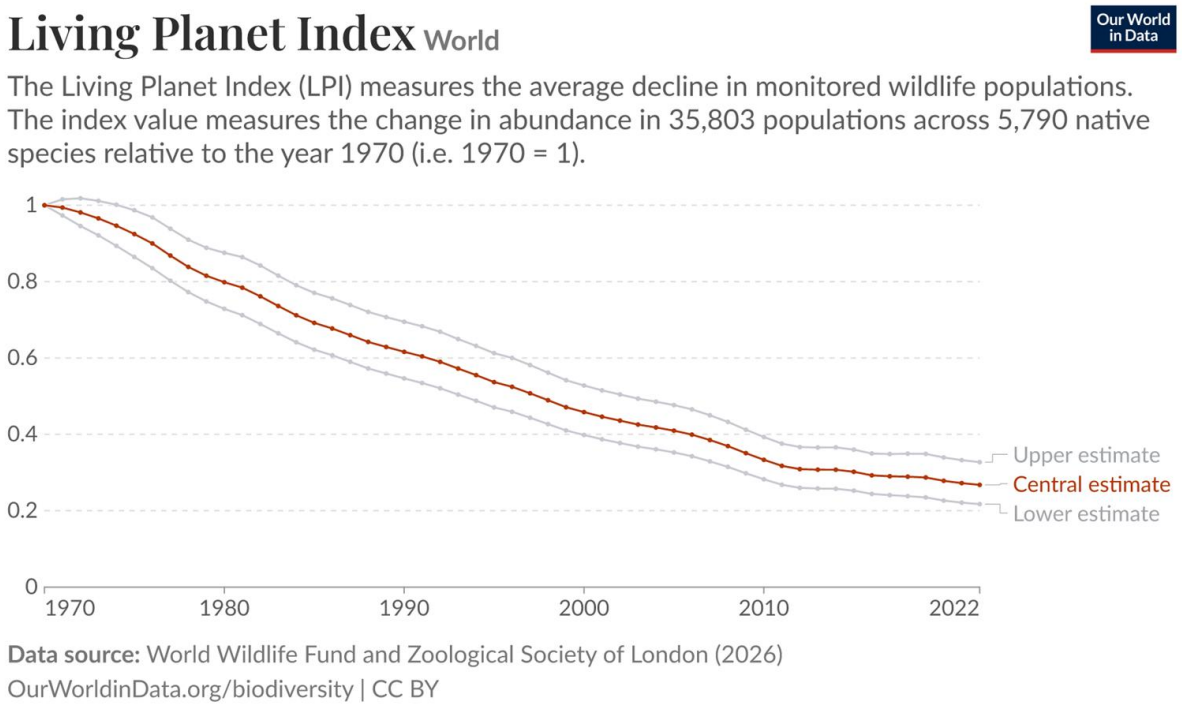
Living Planet Index (1970 = 1)

Gevolgde populaties wilde gewervelden zijn sinds 1970 gemiddeld met **73% gekrompen**.

–73%

gemiddelde afname gevolgde populaties, 1970-2022 (marge ongeveer 67 tot 78%)

> Het gaat om de **omvang van populaties**, niet om het aantal soorten, en om een gemiddelde.

Bron: Our World in Data (2026), op basis van WWF en ZSL, Living Planet Index (35.803 populaties van 5.790 soorten wilde gewervelden); Living Planet Report 2024. CC BY 4.0.

© 2026 Burgerplatform.nl